

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

УДК: 372.833.1

Ю. Фірман, А. Фірман

Тернопільський національний економічний університет (Україна)

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ

Y. Firman , A. Firman

MANAGING OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE FORMATION OF FUTURE ECONOMISTS

Процеси глобалізації світової економіки, її загальна інформатизація зумовлюють формування нових вимог до професійної компетентності сучасних фахівців в усіх напрямках, необхідне переосмислення процесу їх професійної підготовки, його відповідності реаліям сьогодення, що обумовлює актуальність даної теми.

Ефективність економічної діяльності сучасного фахівця залежить від рівня сформованості його економічного мислення, ступеню готовності до професійної діяльності, від його професійної компетентності. Приєднання України до Болонського процесу окреслює нові напрями процесу реформування освіти, визначальними критеріями якого є якість підготовки фахівців, відповідність європейському ринку праці, посилення конкурентоздатності Європейської системи освіти. Ці напрями актуалізують важливість дослідження шляхів вдосконалення формування професійної компетентності майбутніх економістів, яка розглядається як сукупність таких компонентів: 1) компетенції у сфері економічної діяльності; 2) компетенції у інших сферах професійної діяльності; 3) комунікативна компетенція; 4) інформаційні компетенції; 5) компетенція у сфері самовизначення і саморегуляції особистісних якостей.

В процесі дослідження виявлено, що ефективність формування професійної компетентності майбутнього фахівця залежить від рівня сформованості таких особистісних якостей, як мотивація досягнення успіху, самооцінка, суб'єктивний локус контролю. Визначено, що найважливішим аспектом діяльності особистості є мотиваційна сфера, її значимість пов'язана із аналізом джерел активності студентів, шляхів їх самовдосконалення та саморозвитку. Мотивація безпосередньо пов'язана із суб'єктивним локусом контролю. Студенти, які внутрішньо мотивовані, потребують меншого контролю. За зовнішньої мотивації контроль виступає як рушійна сила на шляху подолання труднощів, як метод підвищення самооцінки, збільшення самостійності. Високий рівень самооцінки означає гнучкість у перебудові своєї поведінки у відповідь на успішні (неуспішні) результати своєї діяльності і пов'язана з самоефективністю. Чим більший її рівень, тим більше студент докладає зусиль для досягнення поставленої цілі і прояву наполегливості. 3. Експериментально перевірено, що при збільшенні показників визначених особистісних якостей студентів (мотивації, самооцінки, суб'єктивного локусу контролю) результати їх навчальної діяльності покращуються. Тому проектування викладачем навчального процесу повинно ґрунтуватися на застосуванні таких форм і методів індивідуального підходу, які розвивають ці особистісні якості студента. Результат підготовки майбутніх економістів великою мірою залежить від професійної компетентності викладачів ВНЗ, яка є інтегральною характеристикою, що відображає рівень його здатності до ефективної світоглядної, морально-психологічної, теоретичної та практичної підготовки майбутніх економістів, а також ступінь готовності до професійного розвитку в умовах динамічних змін економічного середовища. Компетентнісна модель викладача ВНЗ представлена у вигляді ієрархічної структури і складається з ключових, загальнопрофесійних та

Секція 5. Основні засади формування професійної компетентності у вищій школі

спеціально-професійних компетентностей. Основними компонентами професійної компетентності викладача ВНЗ економічного спрямування виокремлено когнітивний, діяльнісний та особистісний. Компетентнісна модель викладача вищої школи слугувала орієнтиром для визначення специфіки компетентнісно орієнтованого управління та обґрунтування оновлених механізмів управлінської діяльності.

Порівняльна характеристика традиційного і компетентнісно орієнтованого управління підготовкою майбутніх економістів дала можливість визначити специфічні риси, що визначають самостійний статус компетентнісно орієнтованого управління у системі управлінської діяльності вищого навчального закладу. Це – його інноваційний характер; спрямованість на професійно-особистісний розвиток студентів; узгоджена робота всіх підрозділів ВНЗ, спільна відповідальність, систематична зміна «ролей» співробітників. Організація навчального процесу передбачає можливість вибору студентами варіативної частини змісту навчання та вибору викладача. Знання у ході компетентнісно орієнтованої освіти подається як системне, міждисциплінарне; у процесі професійної підготовки домінує активність студента, який бере на себе відповідальність за її результати.

Основні засади управління формуванням професійної компетентності майбутніх економістів вищої школи слугували підґрунтям для побудови моделі компетентнісно орієнтованого управління, яка як системне утворення, розкриває його якісну своєрідність та самодостатність. Методологічний компонент моделі управління формуванням професійної компетентності майбутніх економістів включає мету, основні підходи, закономірності та принципи компетентнісно орієнтованого управління. В основу змістового компоненту даної моделі покладено зміст професійної компетентності економістів вищої школи, яка складається з ключових, загальнопрофесійних та спеціальнопрофесійних компетентностей.

Розкриття змісту організаційно-технологічного компоненту моделі управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи здійснено шляхом проектування типів організаційних структур компетентнісно орієнтованого управління, аналізу функцій та методів управління, визначення критеріїв та показників його ефективності. Ефективність розробленої моделі управління формуванням професійної компетентності магістрантів педагогіки вищої школи полягає в єдності методологічного, змістового та технологічного компонентів, які забезпечують цілісність моделі та відтворюваність результатів при її функціонуванні.

Література

1. Адаптивне управління: сутність, характеристики, моніторингові системи: колективна моногр. / Г. В. Єльнікова, Т. А. Борова, О. М. Касьянова [та ін.]; за заг. ред. Г. В. Єльнікової, Чернівці : Технодрук, 2009, 572 с.
2. Дибкова Л. М. Самооцінка як фактор формування компетентності особистості // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Зб. наук. праць, Вип. 30, К.: Вид. центр КНЛУ, 2006, С. 124–131.
3. Дибкова Л. М. Взаємозв'язок мотивації і успішності навчання // Гуманізація навчально-виховного процесу, Слов'янськ: Вид. ц. СДПУ, 2006, Вип. XXX., С. 181–186.
4. Драч І. І. Концептуальні підходи до визначення закономірностей управління професійною підготовкою майбутніх фахівців, Збірник наукових праць НПУ ім. Драгоманова, К: 2013, № 106, С. 65–76.
5. Драч І. І. Особливості реалізації функцій управління професійною підготовкою майбутніх викладачів вищої школи на засадах компетентнісного підходу, Вісник післядипломної освіти, К.: Ун-т менедж. освіти НАПН України, 2005, Вип. 7(20).
6. Драч І. І. Показники управління формуванням професійної компетентності майбутніх викладачів вищої школи в умовах магістратури, Вісник ЧНУ. Черкаси, 2013, С. 83–88.